

Бахате газде штите прописи и држава

Војвођански бизнисмен В. Д. годинама није плаћао порезе држави и плате радницима, али му то није сметало да посећује монденска летовалишта и организује луксузне журке у Србији. Држава је све то толерисала, а када се сетила да отвори стечај, испоставило се да његове фирме, од којих је половина некад била друштвена, скоро да немају имовину јер ју је развукао на све стране. Жигове неких својих производа, највреднију имовину, регистровао је на фирме у страним земљама па му држава не може баш ништа.

Министарства економије, рада, финансија, пореска управа и полиција, МУП и Агенција за приватизацију задужени су да спрече приватне власнике да упропашћавају приватизована предузећа, развлаче и задужују њихову имовину. Њихова брига би требало да буде и поштовање права радника у тим фирмама, али колико то заиста и чине, знају радници по целој Србији.

– Многе газде у Србији не исплаћују радницима зараде месецима, и ништа. Радници се најпре обрате Агенцији за приватизацију, она их упути на Министарство рада, тамо им кажу да се јаве Инспекцији рада, која призна да је то њен посао. Ако инспектори и одреде неке казне, оне су смешно ниске. До тада су већ прошли месеци, а од приватизованог предузећа остала је љуштура с огромним дуговима радницима, добављачима, држави. Главни проблем је што се закони у Србији не поштују, у овом случају највише Закон о раду – каже за „Блиц недеље“ Зоран Ристић, директор Центра за образовање, истраживања и приватизацију УГС Независност.

Шта кажу они који треба да заштите раднике који раде а не примају плате? У Министарству економије упућују на Министарство рада, а у Министарству финансија на претходна два. У Инспекторату за рад кажу да бахате газде раде то што раде јер су казне мале, односно смањују их судови. Додали су да спремају промене закона, а на питање шта су чекали досад, кажу да су указивали судовима на мале казне, а тражили су и да сами изричу казне, али их није подржало Министарство правде.

Надлежни не само да су спори и склони пребацивању одговорности, већ и доносе лоше прописе. Јавна је тајна да купци друштвених фирми преливају капитал у своје приватне фирме задуживањем приватизованог предузећа, продајом робе по ниским ценама, наручивањем услуга по високим ценама. То раде јер као оснивачи ДОО предузећа не гарантују за дугове које направе својом личном имовином, већ само имовином те фирме. Тако они, кад оцене да су неку фирму претерано задужили, само искористе следећу рупу у прописима и региструју ново предузеће и могу да раде све испочетка.

Зашто то нико не спречава? На ово питање ћуте у Министарству економије, у Агенцији за привредне регистре (АПР), у чијој надлежности је регистровање предузећа, у Пореској управи... Истина, нешто су рекли у АПР, али поново уз пребацивање одговорности. „Прописи не спречавају регистрацију фирме чији оснивач има дуговања. Али приликом доделе пореског идентификационог броја (ПИБ) новој фирми Пореска управа има овлашћење да контролише дугове оснивача и да због дуга не додели ПИБ, без кога нема рачуна у банци, нити почетка пословања“, рекли су у АПР, али не и шта су урадили да се прописи промене.

Ако надлежне занима, ево како су Словенци решили сличне проблеме.

– Они су прихватили добар део Закона о приватизацији из 1989. године Анте Марковића, модификовали га и дозволили више модела продаје, а предузеће је бирало један од њих. Процес је подразумевао стриктна правила, није иста институција и спроводила и контролисала продају, нико није имао широка овлашћења која су могла да се тумаче и овако и онако, а све је пратила стриктна примена закона. А код нас сте имали само један модел приватизације, Агенција за приватизацију је имала широка овлашћења – одлучивала је ко ће се продати на тендеру, а ко на аукцији, коме ће се дати додатни рок да испуни купопродајни уговор, а коме неће, сама је себе контролисала. У Словенији никоме није падало на памет да крши законе, да не исплаћује зараде, јер је држава спроводила прописе који су штитили раднике – истиче синдикалац Ристић.

Најпрозиванија институција – Агенција за приватизацију, негира одговорност за лошу приватизацију. Наравно, и прозивају друге, чак и неке нове институције. У Агенцији кажу да Центар за контролу извршења уговора проверава купопродајни уговор, и понавља да су за пословање свих предузећа надлежне пореска полиција у оквиру Министарства финансија, Инспекторат за рад, а уколико се утврде неке неправилности, Агенција обавештава МУП.

– Сами не можемо да откријемо све. Сада, на пример, контролишемо 700 фирми, а у Центру немамо довољно запослених. Битно је и да после раскидања уговора заступник капитала кога поставља Акцијски фонд или стечајни управник уради све како би наплатио потраживања од фирми бившег власника или му онемогућио да он нешто наплати на име неке сарадње – одговара Јелена Шаренац, заменик директора Центра за контролу извршења уговора Агенције за приватизацију.

Одузимати имовину

Да би спасли нешто, ако се то уопште може, крагујевачки синдикалци предлажу да се донесе закон који би омогућио одузимање имовине власницима за које се у судском поступку докаже да су намерно уништили предузеће. Зоран Стојиљковић, потпредседник УГС “Независност”, каже да је идеја закаснела, што не значи да је не треба спровести.

„Тамо где је неко купио фирму да би добио земљиште, мало тога се може урадити, држава се одлучила за конверзију, па је то мање-више готова ствар. Простор да се нешто уради треба тражити у оним случајевима где је неко упропашћавајући друштвено предузеће пребацио капитал у неку другу фирму. Такве појединце треба јавно прозвати, а надлежни органи треба све да испитају“ – саветује Стојиљковић, и истиче да је у таквим случајевима највећи кривац Агенција за приватизацију.

(Блиц)